

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Димитър ВЕСЕЛИНОВ, Факултет по класически и нови
филологии,
Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Относно: конкурс за професор по 2.4. Религия и теология (омилетика), обявен в Държавен вестник, бр. 80/14.10.2011 г. за нуждите на Богословския факултет при Софийския университет “Св. Климент Охридски”

Конкурсът за професор по религия и теология (омилетика) за Богословския факултет при Софийския университет “Св. Климент Охридски” е обявен на 14 октомври 2011 г. в ДВ, бр. 80. В регламентирания двумесечен срок документи подава **само един кандидат** – **доц. д-р Божидар Борисов Андонов.**

I. Биографични данни за кандидата

Доц. д-р Божидар Б. Андонов е роден на 17.03.1954 г. в гр. Ветрен, Пазарджишко, Пловдивска епархия. През 1974 г. завършва Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски” в гара Черепиш, а през 1980 г. завършва Духовната академия „Св. Климент Охридски”, София, специалност “Богословие” с дипломна работа на тема „Църковна икономика”. В периода 1980-1986 г. и 1989-1991 г. работи като учител в Софийската духовна семинария в гара Черепиш по учебните предмети „Омилетика” и „Катехетика”. През 1986 г. е назначен за завеждащ Синаodalното издателство, което ръководи до 1989 г. През академичната 1991-1992 г. специализира в Източно-православния институт в гр. Регенсбург (Германия), а през следващата академична 1992-1993 г. в Католическия университет в гр. Айхщет (Германия). Университетската си

кариера започва през 1993 г., когато е избран за асистент по омилетика и педагогика (катехетика) в Богословския факултет на Софийския университет. През 2000 г. защитава в Католическия университет в гр. Айхщет (Германия), под ръководството на проф. Енгелберг Грос, докторска дисертация на тема “Der christlich-orthodoxe Religionsunterricht in Bulgarien. Geschichte, Gegenwart und Zukunft religiöser Bildung in der orthodoxen Kirche Bulgariens”. През 2006 е избран за доцент по научната специалност 05.01.17 Теология (омилетика – екзегетическо направление в църковната проповед) в Богословския факултет на Софийския университет с хабилитационен труд на тема „Проповедта като Благовестие на словото Божие. Екзегетически насоки на проповедта”. Доц. Андонов е член на Комисита за религиозно обучение към Министерството на образованието и науката (2001), референт за религиозно обучение, църковно-православно образование и култура към Средноевропейската и Западноевропейската митрополия със седалище в Берлин (2004 г.), член на комисията към Министерството на образованието и науката за изготвяне на Концепция за задължителен учебен предмет „Религия” в средното общообразователно училище (2007-2008 г.), член е на Богословската академия в гр. Берлин/Германия и на Института „Комениус” в гр. Мюнстер/Германия (2004). От 2008 до 2009 г. е Ръководител на катедрата „Практическо богослове” към Богословския факултет при Софийския университет. Доц. Божидар Андонов е научен ръководител на трима докторанти в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” и на двама докторанти в Православния институт в Мюнхенския университет „Лудвиг Максимиан”.

II. Преподавателска, научноизследователска и проектна дейност

1. Преподавателска дейност

Доц. Божидар Андонов води лекционни курсове в ОКС “Бакалавър” на студенти от специалност “Богословие” по “Омилетика”

и „Религиозна педагогика” в Богословския факултет на Софийския университет. През летния семестър на академичната 2008-2009 година и зимния семестър на 2009-2010 година чете лекции по „Религиозна педагогика”, „Омилетика”, „Литургика” и „Пастирско богословие” в Православния институт на Мюнхенския университет „Лудвиг Максимиан”. От летния семестър на 2010-2011 година доц. Божидар Андонов е гост-преподавател в Ориенталския колегиум към Католическия университет в гр. Айхщет/Германия, където изнася цикъл от лекции в областта на религиозната педагогика и теория на омилетиката. Изявява се като отличен преподавател в областта на теорията и практика на омилетиката, религиозната педагогика и сисактиката на религиозното обучение.

2. Научноизследователска и проектна дейност

Доц. Андонов участва в редица национални и международни научноизследователски проекти, като могат да се открият следните позначими от тях:

- Разработване на Концепция за задължителен учебен предмет „Религия” в средното общообразователно училище към МОН (2007-2008 г.);
- Ръководство и координация на международния научен проект „Recht, Gerechtigkeit, Rechtsstaatlichkeit: Ein ökumenischer Dialog” (2011 г.);
- Координация и съръководствена ежегодния международен социален семинар, организиран от Фондация „Конрад Аденауер” (2010 г.).

III. Анализ и оценка на хабилитационния труд

Тъй като доц. д-р Божидар Андонов участва в конкурса за “професор” с хабилитационен труд, по силата на изискването на

Правилника за приложение на Закона за развитието на академическия състав в Република България, той следва да бъде рецензиран отделно.

Темата на хабилитационния труд е: „Теория на църковното красноречие”, която има за предмет научно-практическото занимание с принципите, формите и правилата за целесъобразното излагане и разяснение на Божието слово.

Дисертационният труд е конструиран около основните начала на омилетиката: проповедник, съдържание на проповедта, слушател, проповедник, стил и език на проповедта, подготовка на проповедта, проповедта при различните богослужения и случаи, сакралното пространство като място на проповедта, медийна омилетика.

Целта на това научно изследване е да очертае рамките на теоретико-практическата подготовка на бъдещите светски и църковни оратори.

Авторът прави исторически преглед на реториката и на някои основни въпроси на християнската реторика. Наименованието омилетика се въвежда едва към края на XVII в. като *terminus technicus*. Преди това тази наука е била наричана *ars praedicandi* (изкуство [наука] за проповядването), *ars contionandi* (изкуство [наука] за публичното говорене), *rhetorica ecclesiastica* (църковна реторика) и подобни.

Хабилитационният труд на колежата доц. Божидар Андонов е второто теоретично изследване в областта на омилетиката след проучването на проф. Тодор Поптодоров върху теория на проповедта от 1956 г.

В този контекст рецензираният труд се явява достойно продължение на българската традиция в тази научна област. Акцентира се върху съвременни „интенции”, които изясняват по нов начин

проблематиката на речта и ситуацията на оратора и слушателя. Въпросът за “речта” е изведен на преден план като предпоставка за изчерпателното разглеждане на въпроса за проповедта. Обстойно е разгледано *взаимоотношението на омилетиката и реториката, църковното красноречие и мястото на ораторската реч*. Доц. Андонов доказва, че омилетиката има своята специална цел и материя. Тя не е просто “продължение на реториката” нито пък семпло приложение на реториката. “Божие слово се отличава с присъщите нему достойнство, величественост и красота, които въздействат и без да бъдат разкрасявани, дори последното би отслабило силата му”. Това не отрича изключването “на редица от средствата, които са изключително подходящи за достойното формулиране и силното внушение на Божието слово”.

Несъмнен принос в областта на българското практическо богословие е извеждането на преден план от автора на взаимовръзката между реторика и омилетика, епистемологичния аспект на интеракцията „слушател” – „проповедник” и очертаване на методико-технологичните ориентири в подготовката на проповедта с присъщата ѝ стилистика. По този начин доц. Андонов поставя още един акцент в реализирането на изследователските си амбиции, което прави хабилитационният труд многопластов. Тази констатация се налага, тъй като представеното изследване трудно може да се вмести в рамката на една конкретна научна област. Доц. Божидар Андонов навлиза смело в полето на педагогическото, на дидактическото, в частност и на методическото познание. Реториката да се разглежда само като “помощно средство за проповедта и нейният дух трябва да съответства на християнското разбиране за достойнството и сериозността на проповедта”.

Рецензията е също така и първият, в областта на българската православна изследователска традиция, в който се търси научно-богословско обяснение на „медийното (радио,

телевизионно) проповядване” и „медийната провед”. В този смисъл естествено се появява въпроса за новия потенциал на информационно-комуникативните технологии и тяхното интегриране в омилетиката. Авторът умело съдейства за преодоляването на изкуственото противопоставяне на реториката (т.е. един вид светско красноречие) и научно-богословската и църковно-практическата страна на проповедта. Според доц. Божидар Андонов научните разработки в областта на реториката и омилетиката и тяхните теоретични усилия са от незаменима помощ за практиката на съвременната традиционна и/или медийна проповед.

Необходимо е да се отбележи особената форма на изложение, при което авторът използва формата за първо лице множеството число. Струва ми се, че трудът би добил по-голяма степен на аналитична неутралност, ако се смени тази текстологична перспектива.

IV. Обща характеристика и анализ на научната продукция

Научните публикации на доц. Андонов са представени на темпорално-езиков принцип, като, първо, са открити тези изследвания (статии и доклади), които са издадени на български език в периода между 2007 и 2011 г. (8 материала), а след това издадени на немски език (7 материала) и накрая – тези, издадени на английски език (2 материала). Те могат да се обобщат в следните тематични направления: религиозна педагогика, дидактика на религиозното обучение, омилетика и история на религията.

V. Основни приноси

На основата на направения анализ на научната продукция на доц. Божидар Борисов Андонов могат да се очертаят следните съществени приносни моменти:

- На основата на надежден теоритико-методологически анализ е осъществен логически епистемологичен модел за развитието на съвременната омилетика.

- Лансирана е идеята за медийна омилетика, очертани са теоритико-практическите ѝ граници и е предложена амбициозна програма за развитието ѝ като се акцентира на многопосочния ѝ потенциал за осъществяване на интерактивни релации.

- На основата на направения анализ на научната продукция, на личните и преподавателски достойнства на кандидата **давам своя положителен вот** и убедено пледирам пред научното жури да предложи пред съответния научен съвет на Богословския факултет при Софийския университет „Св.Климент Охридски” да **избере доц. д-р Божидар Борисов Андонов за “професор” по научното направление 2.4. Религия и теология (омилетика).**

Рецензент:

/проф. д-р Димитър Веселинов/

София, 01.02.2012 г.